

consumers associated with changes in their educational level or professional training, and is provided with the resources of this institution. It is revealed that this complex of services is educational programs that are developed and implemented in an educational institution. The definition of the educational services of a higher education institution is described and it is noted that they act as the implementation of the educational programs of a higher education institution. It is educational programs that are the result of the activities of higher education institutions and their implementation through the quality organization and course of the educational process and ensure the quality of the provision of educational services by higher education institutions. It is noted that in the educational services market the educational institution presents its educational programs. The necessity of developing and introducing a system of marketing and monitoring support for the educational process of training future specialists (defectologists) is substantiated.

Keywords: marketing, monitoring, educational programs, training of future defectologists, quality of educational services, educational institution product, qualimetric approach.

УДК 875.9

Серман Л. І., Стрельник О. О.

ЗМІСТОВО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено виявленню змістово-процесуальних особливостей створення умов, які є необхідними для формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, зокрема: сформованість мотивації студента на професію вчителя; розробленість змісту освітнього процесу в процесі професійно-педагогічної діяльності; активізація суб'єкта в рефлексії педагогічної діяльності; створення спеціального іміджеформувального середовища тощо. Адже завдяки правильно обраному іміджу можна швидко увійти в конкретне соціальне середовище, привернути до себе увагу, оперативно встановити доброзичливі відносини.

Професійний імідж вчителя є сукупністю багатьох чинників, що відображають не тільки особистісні якості – це зовнішня виразність, лінгводидактична та мовленнєва компетентність, особистісно-ділові характеристики, творчий і духовно-моральний потенціал, володіння прогресивними технологіями навчання і виховання, здатність навчатися упродовж життя.

Для реалізації процесу формування професійного іміджу в майбутнього вчителя іноземної мови було розроблено схему педагогічного супроводу, де необхідним було застосування педагогічних засобів (зміст навчального матеріалу; методи й форми навчання і виховання; особистісні й професійні якості студента; міжособистісні відносини в академічній групі, а також освітнє середовище). Застосовуючи зазначені педагогічні засоби, автор ставив за мету розробити таку модель формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, яка б ґрунтувалася на вимогах цілісного підходу і водночас передбачала органічне включення в реально здійснюваний педагогічний процес.

Змістово-процесуальні особливості освітнього процесу, що лежать в основі формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, реалізовувалися на заняттях спецпрактикуму “Технологія формування іміджу вчителя іноземної мови”, що містив як теоретичні, так і практичні заняття.

Ключові слова: професійний імідж, педагогічні засоби, спецпрактикум, професійно-педагогічна діяльність, майбутній учитель іноземної мови.

Процес формування і розвитку професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови є результатом взаємозв'язків і взаємодій внутрішніх сфер та зовнішніх обставин. Професійний імідж педагога постає емоційним образом, утвореним із багатьох формотворчих компонентів, який визначає рольову відповідність особистості педагога стандартам і вимогам його професії в очах колег, студентів і суспільства; пов'язаний із проблемами психолого-педагогічного порядку, присутніми для формування іміджу вихователів дошкільних закладів і спеціальних установ, учителів середніх загальноосвітніх і середніх спеціальних закладів освіти, а також викладачів закладів вищої освіти.

Останніми роками проблеми професійного іміджу розглядали – Н. Бібік, В. Бондар, О. Внукова, Н. Грибенко, О. Губченко, Т. Живава, В. Євтух, В. Кремень, О. Козлова, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Селіванова, М. Сперанська-Скарга, Н. Прус та інші.

Отже, виникає необхідність виявлення змістово-процесуальних особливостей створення умов, які є необхідними для формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, зокрема: сформованість мотивації студента на професію вчителя; розробленість змісту освітнього процесу в процесі професійно-педагогічної діяльності; активізація суб'єкта в рефлексії педагогічної діяльності; створення спеціального іміджеформувального середовища тощо.

Для реалізації процесу формування професійного іміджу в майбутнього вчителя іноземної мови, було розроблено схему педагогічного супроводу, де необхідним було застосування таких педагогічних засобів: 1) зміст навчального матеріалу; 2) методи й форми навчання й виховання; 3) особистісні й професійні якості студента; 4) міжособистісні відносини в академічній групі, а також освітнє середовище – реальне і те, що моделюється викладачем у процесі професійної підготовки. Такий підхід відповідає тенденціям розвитку сучасної педагогічної науки з її установкою на створення індивідуально орієнтованого освітнього процесу.

Застосовуючи зазначені педагогічні засоби, ми ставили за мету розробити таку модель формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, яка б ґрунтувалася на вимогах цілісного підходу і водночас передбачала органічне включення в реально здійснюваний педагогічний процес.

Під засобами формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови розуміємо ті педагогічні способи і дії, застосування яких допомагає досягти розвитку у майбутнього вчителя іноземної мови уявлень про процес навчання, майбутнє, професійну кар'єру, про професіонала (Я-Майбутній), інтегрованих як ціннісні складові професійно-особистісного самовизначення студента, а також навичок, що дають можливість вбудовуватися в сучасну систему професійно-педагогічної діяльності, зберігаючи при цьому свою унікальність: самостійність, упевненість у собі, здатність до цілепокладання, самоорганізації, прагнення до саморозвитку, оптимізм, знання себе – все це загалом забезпечує успішне формування

професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови.

Змістово-процесуальні особливості освітнього процесу, що лежать в основі формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови, реалізовувалися на заняттях спецпрактикуму “Технологія формування іміджу вчителя іноземної мови”, програма якого містить такі теми:

1. Імідж як психолого-педагогічна проблема:

- функції професійного іміджу педагога;
- структура іміджу сучасного педагога;

2. Соціальний і психологічний аспекти професійного іміджу вчителя:

– імідж як компонент, що забезпечує цілісність професійно-педагогічної діяльності;

– позитивний індивідуальний імідж учителя: рольовий компонент професійного іміджу вчителя; індивідуальний компонент професійного іміджу вчителя;

- роль внутрішньої й зовнішньої культури у створенні іміджу вчителя;
- феномен спілкування: структура, функції, рівні, типи;
- специфіка педагогічного спілкування;
- стилі педагогічного спілкування;
- технології педагогічного спілкування (з учнями, колегами, батьками);

3. Формування позитивного професійного іміджу в майбутнього учня:

- способи самодіагностики іміджу особистості;
- етапи формування позитивного професійного іміджу.

4. Стратегії та технології іміджу:

- методи формування позитивного професійного іміджу;
- психолого-педагогічний інструментарій з іміджу.

Програма спецпрактикуму має певні особливості.

По-перше, спецпрактикум містить як теоретичні, так і практичні заняття й дає змогу майбутнім учителям освоїти знання про сутність професійного іміджу як компонента професійно-педагогічної діяльності, способи самопізнання, соціально й особистісно значущі цінності, вимоги, що висуваються до особистості вчителя, способи формування професійного іміджу й передачі інструментарію його створення майбутнім учням; сформувані в студентів уміння створити індивідуальний імідж, що відповідає нормам педагогічної культури, етики, естетики, і передати інструментарій створення позитивного іміджу майбутньому учневі.

По-друге, виховні ситуації слугують одночасно й засобами діагностики, що дають змогу не тільки констатувати рівень знань і вмінь, але й визначати їхню глибину, системність.

По-третє, реалізація програми спецпрактикуму потребує організації взаємодії всіх суб'єктів педагогічної діяльності, спрямованої на їхнє особистісне самовдосконалення.

По-четверте, використання методів активного й проблемного навчання сприяє послідовному й цілеспрямованому просуванню студентів у процесі засвоєння знань, умінь і норм професійно-педагогічної діяльності й дає змогу моделювати предмет, зміст майбутньої професійної діяльності й реалізацію професійного іміджу в ній, а також актуалізує знання майбутніх учителів про

свої індивідуальні особливості, особливості соціальної перцепції.

Основними формами занять у межах спецпрактикуму є лекційні, семінарські та практичні заняття, комунікативна методика "Win-Win", робота в команді, творчих об'єднаннях за інтересами, психолого-педагогічні тренінги, студентські студії, вебінари, оф-лайн та он-лайн конференції тощо.

Наведемо приклад проблемної лекції. На вступних лекціях на тему "Імідж як психолого-педагогічна проблема" ми запропонували студентам обговорити програму спецпрактикуму і внести доповнення про те, що кожний з них прагнув би нам розповісти, про що довідатися додатково. Ми порекомендували студентам літературу для самоосвітньої діяльності. На лекції нове знання вводилося через проблемність питання, завдання, ситуації. У ролі ілюстративного матеріалу використовувалися відеоролики фрагментів "відкритих" уроків та художніх фільмів, вебінарів, матеріали періодичних видань тощо. Вони задавали проблемну ситуацію, яка спонукала студентів до аналізу педагогічної взаємодії й способів підвищення її ефективності, сприяли розумінню й розвитку професійно-педагогічної діяльності.

Так, лекція на тему "Структура професійного іміджу вчителя" почалася з перегляду відеоролику з фільму, де йшлося про взаємовідносини вчитель-учень, учень-вчитель, після якого студентам було запропоновано питання: із чого складається образ учителя? Які якості його особистості роблять цей образ позитивним або негативним? Загалом позитивний образ учителя, за словами студентів, зводився до перерахування таких якостей, як доброта, надійність, ерудиція, щирість, високий професіоналізм тощо. Більшість студентів висловили думку, що поступливість не є позитивною якістю вчителя: якщо всім поступатися, не будуть поважати. Їм заперечила Юлія А.: "Доброта й добренький – це не те саме, доброта – це насамперед повага особистості до іншого, а добренький – це потурання й слабкість". Після цього, за загальною згодою, до характеристики позитивного іміджу вчителя був внесений такий показник, як доброта. Обговорюючи структуру іміджу вчителя, більшість студентів дотримувалася думки, що вчитель насамперед має виконувати покладену на нього суспільством роль, а отже, створюючи свій імідж, повинен його підтримувати. Юлія А. знову заперечила. На її думку, вчитель-робот не буде цікавий учням і зможе виховати тільки таких самих роботів. Учитель, як і будь-яка інша особистість, має право на творче самовираження. Крапку в суперечці поставила Тетяна Т., зауваживши: "Я думаю, що імідж учителя будується на основі досвіду, накопиченого попередніми поколіннями вчителів, проте кожний учитель сам вирішує, що йому підходить, тільки не треба забувати, що на тобі лежить відповідальність за твоїх учнів".

Таким чином, використання проблемного підходу до організації лекцій сприяло не тільки засвоєнню знань про імідж як компонент професійно-педагогічної діяльності, які допомогли студентам по-новому поглянути на обрану ними професію і особистість сучасного вчителя, але й розвитку позитивної мотивації й суб'єктної позиції майбутнього вчителя іноземної мови в процесі формування професійного іміджу.

Наведемо висловлювання Галини Г.: “Моє уявлення про імідж змінилося, тепер я розумію, що це не просто одяг, зачіска, але й внутрішня культура людини”.

Однією з форм роботи на заняттях стали “круглі столи”, які давали можливість об’єднати студентів, учителів-практиків, психологів, викладачів для пошуку вирішення певної проблеми. Наприклад, під час підготовки до круглого столу на тему “Внутрішня культура сучасного вчителя як компонент його іміджу” студенти зробили добірку матеріалів з періодичного видання, які містили опис поведінки вчителя в конкретній нестандартній педагогічній ситуації.

Під час обговорення вчинків учителів важливе значення мала думка педагогів-практиків, які мають багатий професійний досвід, – таким чином, кожний конкретний випадок був розглянутий і з позиції учнів, і з позиції вчителя. У результаті студенти дійшли висновку, що певні особистісні якості вчителя, його індивідуальні особливості, ставлення до учнів, своєї професії не тільки роблять професійний імідж учителя негативним або позитивним, але й безпосередньо впливають на те, якого учня вони виховують.

Основним підсумком цього круглого столу ми вважаємо формування у свідомості студентів еталона сучасного вчителя, коли зовнішній вигляд, поведінка, вчинки гармонійно поєднуються з високо розвинутою внутрішньою культурою особистості. Цей зразок став основою для визначення перспектив подальшого особистісного й професійного саморозвитку і став одним з мотивів, що активізують прагнення до професійного самовдосконалення. Так, Оксана П. записала у своєму щоденнику: “Створити свій імідж – це не означає надягти маску, не можна все життя прикидатися, імідж учителя повинен стати люстерком, де буде віддзеркалюватися його внутрішній світ, а на його відображення захоче бути схожим учень”.

Щоб показати роль зовнішнього вигляду в створенні іміджу вчителя, були організовані зустрічі студентів з працівниками дизайн-студії. В процесі підготовки до зустрічі ми запропонували студентам визначити коло питань, які необхідно розглянути, зробити замовлення на зразки одягу вчителя. Особливу цікавість викликали зразки гардеробу, зачіски й макіяжу для вчителя, доречні в різних ситуаціях (звичайний урок, батьківські збори, випускний бал, новорічне свято, відвідування театру, екскурсія тощо). Під час зустрічі студенти-філологи обговорили з фахівцями питання, які їх цікавили, та відразу одержали індивідуальні рекомендації. Студенти також запропонували свої варіанти костюмів, зачісок і аксесуарів для вчителя, багато з яких були високо оцінені учасниками зустрічі. Значущим для нас було те, що у всіх ситуаціях учитель виступав в образі сучасної привабливої людини, що має естетичний смак. Це допомогло студентам зрозуміти, що зовнішній вигляд має таке ж важливе значення для створення привабливого іміджу, як і внутрішня культура, ерудиція, лінгводидактична компетентність. Про це наприкінці зустрічі заявила Ірини М.: “Я зрозуміла, що стиль одягу й макіяж – це важливо, але потрібно, щоб вони пасували саме тобі, розкривали твою індивідуальність”. Після заняття Ірина звернулася до візажиста студії із проханням допомогти їй у створенні власного образу, який би підкреслив її

індивідуальність і відповідав її майбутній професії. Упродовж семестру вона виконала творчу роботу, яку збагатила малюнками й самостійно створеною колекцією аксесуарів.

Така форма організації навчання дала змогу студентам не тільки одержати кваліфіковані рекомендації з формування іміджу з урахуванням індивідуальних особливостей, норм етики, естетики, професійно-педагогічної діяльності, актуалізувати й систематизувати вже набутий соціальний досвід і знання, але й сформувати стійку мотивацію на подальшу професійно-педагогічну діяльність.

Для формування вмінь, пов'язаних зі створенням професійного іміджу, на заняттях спецпрактикуму нами часто використовувалися елементи театральної педагогіки. Наприклад, для розвитку дикції, уміння яскраво й лаконічно говорити, ефективно використовувати невербальні засоби спілкування нами використовувалися етюди, експромти, вправи з артикуляції, сценічна мова й рух. Психокорекційні вправи допомогли майбутнім учителям підвищити свою комунікативну активність і компетентність, розвинути емпатію, сформувати навички самоконтролю й самокорекції, сприяли проектуванню й конструюванню ефективних засобів педагогічного спілкування, відпрацюванню індивідуальних стратегій і тактик ефективного педагогічного спілкування й реалізації індивідуального професійного іміджу в педагогічній діяльності.

Релаксаційні вправи використовувалися для зняття тривожності, психічної й фізичної напруги.

Про ефективність використаних нами практичних методів свідчили як висловлення самих студентів ("Стала краще розуміти почуття й поведінку інших", "Опанувала методи релаксації й аутотренінгу", "Навчилася будувати своє спілкування, орієнтуючись на індивідуальні особливості партнерів", "Стала менш дратівливою, навчилася контролювати свої емоції" тощо), так і результати експертної оцінки.

Використання ділових ігор на заняттях спецпрактикуму сприяло освоєнню студентами низки певних технологій для попередження й вирішення конфліктів, міжособистісного спілкування в освітньому процесі, що дало змогу моделювати зміст майбутньої професійної діяльності й скоротити перехідний період від теоретичних знань до практичних умінь. Залікове заняття з теми було проведено у формі ділової гри, метою якої стало узагальнення вивченого, закріплення отриманих умінь і навичок.

Структура ділової гри:

1. Вступне слово викладача:

- мета, завдання правила гри;
- теми для обговорення в мікрогрупах.

2. Робота в мікрогрупах:

- обговорення проблеми в групі;
- доповіді груп, їх обговорення;
- вироблення оптимального підходу до вирішення проблеми.

3. Моделювання й вирішення педагогічних ситуацій.

4. Рефлексія.

5. Оцінювання експертами ефективності засвоєння знань і вмінь з теми.

Для обговорення в групах було запропоновано чотири теми: демократичний стиль спілкування на уроці, демократичний стиль спілкування в позаурочній діяльності, демократичний стиль спілкування з батьками, демократичний стиль спілкування з колегами. Студенти самовизначилися, яку з тем вони прагнули б більш глибоко вивчити, які технології спілкування застосувати, у якій ролі спробувати свої сили. У кожній з груп працював консультант, до якого кожен міг звернутися з питаннями. Обговорення в кожній групі йшло приблизно за одним сценарієм:

- що таке демократичний стиль спілкування;
- як він проявляється в реальній педагогічній діяльності;
- яка література існує з цього питання;
- обмін інформацією й враженнями про прочитане;
- складання евристичної “зеленої карти” для вчителя з використання демократичного стилю спілкування.

Необхідно відзначити, що майбутні вчителі творчо підійшли до підготовки своїх виступів, вибравши для них різні форми (телепередача, рекламний ролик, казка, лист, виступ на педагогічній раді тощо). Результатом цього етапу ділової гри стала розробка методичних рекомендацій для вчителя.

Другим етапом роботи в мікрогрупах стало моделювання й вирішення педагогічних ситуацій. Студенти обмінювалися ситуаціями, узятими з реальної педагогічної практики або з періодичних видань, телевізійних передач, літератури з теми. Обговорення проблемних ситуацій у мікрогрупах, спільний з педагогами пошук їх ефективного вирішення потребував актуалізації студентами й педагогами життєвого досвіду, знань про вимоги, що ставляться до особистості вчителя, норми професійно-педагогічної діяльності, особливості реалізації демократичного стилю педагогічного спілкування. Це сприяло розвитку професійної рефлексії, формуванню вмінь організовувати діалогічне спілкування з учнями на основі співробітництва, управляти ситуацією педагогічного спілкування й проектувати свої вчинки, орієнтуючись на особистісно й професійно значущі цінності, враховуючи при цьому індивідуальні особливості партнерів по спілкуванню.

Майбутні вчителі іноземної мови з цікавістю поставилися до ідеї проведення гри; її змагальний характер (експертами оцінювалися не тільки наявність знань і вмінь з теми, але й активність, творчий підхід підгрупи загалом й кожного учасника зокрема) забезпечив активну участь у грі практично всіх студентів.

Результати педагогічного спостереження й оцінка рівня сформованості знань і вмінь з теми фіксувалися експертами у творчому профілі студентів.

Важливим підсумком заняття можна вважати й виникнення в майбутніх учителів інтересу до проблеми підвищення ефективності педагогічного спілкування, формування уявлення про повноцінне педагогічне спілкування й розвиток умінь продуктивної педагогічної взаємодії.

Підсумкове заняття зі спецпрактикуму проводилося у формі конкурсу творчих робіт. На розсуд журі були представлені самостійні дослідження

студентів з проблеми формування й реалізації професійного іміджу вчителя, колекції одягу, аксесуарів тощо. Оцінюючи результати конкурсу, експерти відзначали прагнення студентів до творчого застосування знань про сутність професійного іміджу й способи його формування. Студенти вибирали такі способи творчого самовираження, які давали можливість продемонструвати їхню ерудицію, особистісну унікальність та особистісні якості, що сприяло створенню атмосфери довіри, співтворчості і викликало в оточуючих позитивний інтерес до них як особистості.

Все вищезазначене повною мірою відповідає сучасним вимогам, що ставляться до освіти та забезпечують досягнення якісних результатів навчання і задоволення всіх учасників навчального процесу. Завдяки правильно обраному іміджу можна швидко увійти в конкретне соціальне середовище, привернути до себе увагу, оперативно встановити доброзичливі відносини.

Сприятливий імідж дає можливість візуально представити найбільш привабливі якості особистості, відкриваючи оточуючим саме ті риси, що викликають симпатію чи позитивне ставлення. За допомогою макіяжу, дизайну одягу, аксесуарів, зачіски тощо можна відвернути увагу від недоліків особистості.

Привабливий імідж мимоволі притягує до себе учнів, колег, оточуючих, він імponує їм, а тому вони психологічно легше сприймають те, що вчитель говорить або демонструє. Варто зазначити, що професійний імідж вчителя є сукупністю багатьох чинників, що відображають не тільки особистісні якості – це зовнішня виразність, лінгводидактична та мовленнєва компетентність, особистісно-ділові характеристики, творчий і духовно-моральний потенціал, володіння прогресивними технологіями навчання і виховання, здатність навчатися упродовж життя. Все це є невід'ємними складовими професійного іміджу майбутнього вчителя іноземної мови.

Використана література :

1. Барбіна Є. С., Дзядевич Ю. В. Особливості формування професійного іміджу вчителя [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_59/41.pdf
2. Бибик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко ; худ.-оформлювач О. С. Юхтман. Харків : Фоліо, 2006. 623 с. (Б-ка держ. мови).
3. Бочарникова Т. Ф. Квазіпрофесійна діяльність як чинник успішного формування професійно-педагогічної спрямованості майбутніх учителів іноземних мов. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць. Запоріжжя, 2014. Вип. № 34. С. 80-84.
4. Марусинець М. М. Професійне мислення вчителя: рефлексивний аспект *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. № 2. Вип. 2. С. 161-167. Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
5. Савченко Н. Імідж сучасного вчителя: актуальність та перспективи наукових розвідок. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вип. 3. С. 174-180

References:

1. Barbina Ye. S., Dzyadevy`ch Yu. V. Osobly`vosti formuvannya profesijnogo imidzhu vchy`telya [Elektronny`j resurs]. Rezhym dostupu : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_59/41.pdf
2. By`by`k S. P., Syuta G. M. Slovny`k inshomovny`x sliv: tlumachennya, slovotvorennya ta slovovzhy`vannya / za red. S. Ya. Yermolenko ; xud.-oformluyuvach O. S. Yuxtmann. Xarkiv : Folio, 2006. 623 s. (B-ka derzh. movy`).
3. Bocharny`kova T. F. Kvaziprofesijna diyal`nist` yak chy`nny`k uspishnogo formuvannya profesijno-pedagogichnoyi spryamovanosti majbutnix uchy`teliv inozemny`x mov. Pedagogika formuvannya tvorchoyi osoby`stosti u vy`shnij i zagal`noosvitnij shkolax : zb. nauk. pracz`. Zaporizhzhya, 2014. Vy`p. # 34. S. 80-84.
4. Marusy`necz` M. M. Profesijne my`slennya vchy`telya: refleksy`vny`j aspekt Aktual`ni problemy` sociologiyi, psy`xologiyi, pedagogiky`. 2014. # 2. Vy`p. 2. S. 161-167. Rezhym dostupu : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
5. Savchenko N. Imidzh suchasnogo vchy`telya: aktual`nist` ta perspekty`vy` naukovy`x rozvidok. Problemy` pidgotovky` suchasnogo vchy`telya : zbirny`k naukovy`x pracz` Umans`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Pavla Ty`chy`ny`. Vy`p. 3. S. 174-180

СЕРМАН Л. И., СРЕЛЬНИК О. А. Содержательно-процессуальные особенности формирования профессионального имиджа будущего учителя иностранного языка.

Статья посвящена выявлению содержательно-процессуальных особенностей создания условий, необходимых для формирования профессионального имиджа будущего учителя иностранного языка, в частности: сформированность мотивации студента на профессию учителя; разработанность содержания образовательного процесса в процессе профессионально-педагогической деятельности; активизация субъекта в рефлексии педагогической деятельности; создание специальной имиджеформирующей среды и т. п. Ведь благодаря правильно выбранному имиджу можно быстро войти в конкретную социальную среду, привлечь к себе внимание, оперативно установить доброжелательные отношения.

Профессиональный имидж учителя является совокупностью многих факторов, отражающих не только личностные качества – это внешняя выразительность, лингводидактическая и речевая компетентность, личностно-деловые характеристики, творческий и духовно-нравственный потенциал, владение прогрессивными технологиями обучения и воспитания, способность учиться на протяжении жизни.

Для реализации процесса формирования профессионального имиджа у будущего учителя иностранного языка была разработана схема педагогического сопровождения, где необходимо было применение педагогических средств (содержание учебного материала, методы и формы обучения и воспитания; личностные и профессиональные качества студента; межличностные отношения в академической группе, а также образовательная среда). Применяя указанные педагогические средства, автор ставил цель разработать такую модель формирования профессионального имиджа будущего учителя иностранного языка, которая будет основываться на требованиях целостного подхода и одновременно предусматривать органичное включение в реально осуществляемый педагогический процесс.

Содержательно-процессуальные особенности образовательного процесса, лежащие в основе формирования профессионального имиджа будущего учителя иностранного языка, реализовывались на занятиях спецпрактикума “Технология формирования имиджа учителя иностранного языка”, содержавшего как теоретические, так и практические занятия.

Ключевые слова: профессиональный имидж, педагогические средства, спецпрактикум, профессионально-педагогическая деятельность, будущий учитель иностранного языка.

SERMAN L., STRELNIK O. Content and procedural features of the formation of the professional image of the future foreign language teacher.

The article is devoted to the identification of content-procedural features of creating conditions that are necessary for the formation of the professional image of the future teacher of a foreign language, in particular: the formation of student motivation for the teaching profession; elaboration of

the content of the educational process in the process of professional and pedagogical activity; activation of the subject in the reflection of pedagogical activity; creation of a special image-forming environment, etc. After all, thanks to the right image you can quickly enter a specific social environment, attract attention, quickly establish friendly relations.

The professional image of a teacher is a set of many factors that reflect not only personal qualities – it is external expressiveness, linguodidactic and speech competence, personal and business characteristics, creative and spiritual and moral potential, mastery of advanced technologies of teaching and education, ability to learn throughout life.

To implement the process of forming a professional image of a future foreign language teacher, a scheme of pedagogical support was developed, which required the use of pedagogical tools (content of educational material; methods and forms of teaching and education; personal and professional qualities of students; interpersonal relations in the academic group, and educational environment). Applying these pedagogical tools, the author aimed to develop a model of professional image of the future teacher of a foreign language, which is based on the requirements of a holistic approach and at the same time provides for organic inclusion in the actual pedagogical process.

Content-procedural features of the educational process, which are the basis for the formation of the professional image of the future teacher of a foreign language, were implemented in a special workshop “Technology of forming the image of a foreign language teacher”, which contained both theoretical and practical classes.

Keywords: professional image, pedagogical means, special workshop, professional-pedagogical activity, future foreign language teacher.

УДК 378.04:61

ORCID 0000-0003-1847-7993

Тимова А. В.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ

Наведено основні підходи до визначення критеріїв, показників та рівнів професійної компетентності, які розглядалися науковцями у секторі досліджуваної проблематики. Висвітлено вимоги яким мають відповідати обрані критерії, такі як: адитивність, адекватність, кількісність (Беспалько, 1971).

Подано означення сформульованих критеріїв для визначення рівня сформованості професійної компетентності при підготовці майбутніх сімейних лікарів, а саме: мотиваційний, когнітивний, прагматичний та саморегуляційний, які було виділено у ході дослідження на основі інтерв'ю експертів у фокус-групах. На основі проаналізованих освітніх програм за спеціальністю “Загальна практика-сімейна медицина” (напрямок підготовки “Медицина”), робочих програм дисциплін, нормативних документів, державного стандарту вищої медичної освіти, освітньо-професійних програм галузі знань “Охорона здоров'я”, спеціальності “222 Медицина” спеціалізації “Загальна практика – сімейна медицина”, навчальних планів та програм циклу спеціалізації за фахом “Загальна практика-сімейна медицина”. Викладено визначення показників та рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів. У результаті було виділено три основних рівні сформованості професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів: високий, середній та низький. На кожному з описаних рівнів запропоновано систему необхідних знань, вмінь та